

Styrket nordisk samarbeid om energisikkerhet

Innledning:

Europa og Norden står i en stadig mer krevende geopolitisk situasjon, hvor energi i økende grad er tett knyttet til sikkerhet, konkurransekraft og klimamål. Krigen i Ukraina har vist at energiforsyning og energiinfrastruktur er direkte mål i moderne krigføring. Samtidig har krigen i Midtøsten synliggjort hvordan Europas fortsatte avhengighet av fossil energi gjør energisystemene sårbare for geopolitisk uro og globale prissjokk.

Et fornybart kraftsystem er derfor ikke bare et klimatiltak, men også et sikkerhetstiltak. Det reduserer avhengigheten av energileveranser fra geopolitisk ustabile regioner og demper eksponeringen mot globale prissvingninger. Det er behov for mer ren energiproduksjon, og bedre beskyttelse av energiinfrastrukturen, som i økende grad utsettes for nye trusler, som i cyberangrep, hybride hendelser og ekstremvær. Dette er utfordringer som i begrenset grad kan håndteres av hvert land alene.

Det eksisterende nordiske energisamarbeidet gir et solid utgangspunkt. Med komplementære energisystemer, et tett integrert kraftmarked og lang erfaring med samarbeid har Norden vist at felles løsninger kan styrke forsyningssikkerheten og gi mer effektiv ressursbruk. Dette gjenspeiles i de nordiske energiministrenes felleserklæring fra 2025, hvor styrket nordisk samarbeid trekkes frem som avgjørende for regionens motstandskraft, konkurranseevne og bidrag til et mer uavhengig Europa.

Topplederne i Energiskiftet mener energisikkerhet bør løftes frem som et strategisk satsingsområde i det nordiske samarbeidet.

Dette notatet presenterer konkrete anbefalinger for hvordan Norden kan styrke samarbeidet om beredskap, kraftmarked og nettvikling, samtidig som Norge tar en tydeligere rolle i utviklingen av et mer integrert og motstandsdyktig nordisk energisystem.

---

1. Styrk det nordiske beredskapssamarbeidet i energisektoren

Det nordiske kraftsystemet er tett integrert, og hendelser i ett land kan raskt få konsekvenser i hele regionen. Nye geopolitiske, fysiske og digitale trusler, kombinert med at hele Norden nå er del av samme sikkerhets- og informasjonsfellesskap gjennom NATO, gjør det nødvendig å løfte samarbeidet om beredskap, sikkerhet og gjenopprettingskapasitet i energisektoren til et nytt strategisk nivå.

Konkrete anbefalinger:

- **Løft grensekryssende og tverrsektorielt samarbeid om beredskap fra teknisk til strategisk nivå:**

Det finnes allerede tett samarbeid mellom de nordiske TSO-ene om drift og sikkerhet. Dette bør videreutvikles til et helhetlig nordisk rammeverk som kobler energisektoren tettere med relevante myndigheter, beredskapsaktører og forsvars- og sikkerhetsmiljøer. Målet bør være å etablere felles situasjonsforståelse, raskere beslutninger og tydeligere ansvarsdeling ved alvorlige hendelser som rammer flere land samtidig.

- **Harmoniser og samordne beredskapsplaner for energimangel og krisehåndtering:**

Nasjonale beredskapsplaner og felles tekniske prosedyrer bør i større grad samordnes på strategisk nivå, særlig når det gjelder håndtering av energimangel, rasjonering, prioritering av

samfunnskritiske funksjoner og gjenoppretting. Planene bør reflektere den reelle, gjensidige avhengigheten i det nordiske kraftsystemet, og ikke utformes som isolerte nasjonale løsninger.

- **Systematiser felles øvelser og deling av beste praksis:**
Eksisterende øvelser bør videreutvikles til en strukturert, regelmessig nordisk øvingsplattform som inkluderer energiselskaper, myndigheter og sikkerhetsaktører, og dekker scenarioer som langvarige strømbrydd, cyberangrep og fysiske angrep på infrastruktur. Sveriges opplæringsprogram for sivile elektrikere til bruk i kritesituasjoner er et eksempel på et tiltak som kan videreutvikles og skaleres til nordisk nivå.
- **Lær av Finlands totalberedskapsmodell:**
Finland har lang erfaring med en helhetlig modell der energi, infrastruktur, næringsliv og befolkning inngår i et samlet beredskapssystem. Finlands tradisjon for regelmessige øvelser, tydelige ansvarslinjer og bred forankring av sikkerhetskultur gir viktige læringspunkter som bør brukes aktivt som utgangspunkt i utviklingen av nordiske beredskapsløsninger.
- **Etabler felles nordiske løsninger for reservedeler og gjenopprettingskapasitet:**
Tilgang til kritiske reservedeler og rask gjenopprettingskapasitet håndteres i dag i stor grad nasjonalt eller selskapsvis. Norden bør etablere felles tilnærminger til lagerhold, leverandørsikkerhet og mobilisering av kompetanse og materiell ved større hendelser, for å redusere sårbarhet for flaskehalser i globale leverandørkjeder.

---

2. Sikre tilstrekkelig kraft gjennom et velfungerende nordisk marked

Norden står overfor et økende kraftbehov, drevet av elektrifisering, digitalisering og fremvekst av ny industri. Den største utfordringen er tempo: etterspørselen øker raskt, mens nye investeringer og nødvendige systemtilpasninger tar vesentlig lengre tid å realisere. Samtidig blir kraftsystemet mer komplekst, med økende innslag av væravhengig produksjon og større behov for fleksibilitet.

For å møte dette må det legges til rette for økt kraftproduksjon, raskere gjennomføring av investeringer og bedre utnyttelse av eksisterende ressurser. Dette forutsetter blant annet forutsigbare rammevilkår, mer effektive konsesjonsprosesser, tilstrekkelig nettkapasitet og økt tilgang på fleksibilitet. Uten dette vil det være krevende å realisere nødvendig ny kapasitet i tide og å opprettholde energisikkerheten.

Et velfungerende og tett integrert nordisk kraftmarked er samtidig en forutsetning for å utløse investeringer i ny kraft og sikre effektiv ressursutnyttelse på tvers av landene. Markedet gir prissignaler som gjør det lønnsomt å investere i ny kapasitet og fleksible løsninger, og bidrar til å balansere et mer væravhengig kraftsystem. For å ivareta denne funksjonen må markedet videreutvikles i takt med endringene i kraftsystemet og ikke svekkes av fragmenterte nasjonale tiltak. Tettere nordisk samarbeid er derfor avgjørende for å redusere systemrisiko, sikre kostnadseffektive løsninger og styrke forsyningssikkerheten.

Konkrete anbefalinger:

- **Koordiner tilnærmingen til kapasitetsmekanismer:**
Nordiske land har ulike behov og flere vurderer kapasitetsmekanismer (CRM) for å sikre tilstrekkelig kapasitet i anstrengte situasjoner. CRM bør utformes koordinert og så markedsnært som mulig. Tettere samarbeid om analyser, metodikk og design kan redusere behovet for og kostnadene ved slike ordninger, samtidig som man unngår konkurransevridning og bevarer effektive prissignaler i markedet.
- **Styrk og harmoniser balanse- og fleksibilitetsmarkedene:**
Økt elektrifisering og mer væravhengig produksjon øker behovet for fleksibilitet. Dagens marked preges av nasjonale særtilpasninger og økt kompleksitet, noe som svekker effektiv ressursutnyttelse. En mer harmonisert nordisk tilnærming til markedsdesign, regelverk og tekniske løsninger vil senke terskelen for deltakelse på tvers av land og styrke systemets robusthet.
- **Videreutvikle markedskobling og tilgang til nettdata:**
En mer effektiv utnyttelse av nettkapasiteten er avgjørende for å håndtere økt kraftbehov. Flytbasert markedskobling bidrar til dette, men må videreutvikles også i intradag- og balansemarkedene. Samtidig er bedre tilgang til og deling av nettdata nødvendig for å sikre god ressursutnyttelse – særlig for fleksible ressurser som regulerbar vannkraft.

---

3. Prioriter nettutvikling som kritisk infrastruktur for omstilling og sikkerhet:

Kraftsystemet i Norden bør planlegges som ett integrert system, slik de nordiske TSO-ene selv har understreket. Økt og bedre koordinert nettutbygging er en forutsetning for sterkere energisikkerhet, industriutvikling, og energiomstilling. Nettplanlegging må ta utgangspunkt i langsiktige behov knyttet til forsyningssikkerhet og verdiskaping, og sees i lys av en skjerpet geopolitisk sikkerhetssituasjon, ikke bare dagens kapasitetsutfordringer. Dette krever tett nordisk samarbeid og tydelig politisk prioritering på tvers av landegrensene.

Et sterkere og mer integrert nordisk kraftsystem vil gi bedre utnyttelse av norsk regulerbar vannkraft, redusere behovet for kostbare nasjonale beredskapsløsninger og styrke verdiskaping og konkurransekraft i norsk og nordisk industri. Økt overføringskapasitet gir lavere samlede systemkostnader og styrker forsyningssikkerheten i en tid preget av omstilling og geopolitisk usikkerhet.

Konkrete anbefalinger:

- **Styrk nordisk koordinering og felles planlegging av kraftsystemet:**
De nordiske kraftsystemene er tett sammenvevd og har komplementære egenskaper. Derfor er god informasjonsdeling om nettutviklingsplaner, felles beste praksis og koordinert prioritering mellom TSO-ene er avgjørende. Dette gjelder også læring om lokale medvirkningsprosesser og interessentinvolvering i nettprosjekter.
- **Sørg for fremadskuende, behovsbaserte og samfunnsøkonomisk forsvarlige investeringer:**
Politikken bør gi insentiver til at nytt nett planlegges i forkant og bygges i tide. Samtidig må eksisterende kapasitet utnyttes bedre gjennom fleksibilitetsløsninger, bruk av prisområder

og andre markedsbaserte virkemidler. Netttiltak bør vurderes ut fra samlet nordisk samfunnsnytte og systemeffekt.

- **Vurder mellomlandsforbindelser i et nordisk nytteperspektiv og som del av Norges klima- og industripolitikk:**

Nye eller oppgraderte mellomlandsforbindelser, inkludert eventuelle kabler til Danmark og andre naboland, bør vurderes på grunnlag av samfunnsøkonomisk lønnsomhet og gjensidig nordisk nytte. Økt overføringskapasitet og forsterkning av nettet mot Sverige, Danmark og Finland bør ses som en integrert del av Norges langsiktige klima- og industripolitikk.

Konklusjon:

De nordiske landene er tett integrert gjennom kraftsystemer, markeder og infrastruktur, og er gjensidig avhengige når kriser oppstår. I en tid med økende geopolitisk uro, større kraftbehov og skjerpede krav til sikker energiforsyning, bør energisikkerhet løftes som et strategisk satsingsområde i det nordiske samarbeidet.

Med bedre koordinering av beredskap, kraftmarked og nettutvikling kan Norden redusere sårbarhet, styrke konkurransekraften og øke takten i energiomstillingen. Slik kan regionen også bidra til et sikrere europeisk energisystem og redusert avhengighet av fossile energikilder fra ustabile regioner.

Norge har en særskilt rolle i dette samarbeidet. Regulerbar vannkraft, sterke energiressurser og en sentral posisjon i det nordiske kraftsystemet gir Norge både ansvar og mulighet til å bidra til et mer integrert og motstandsdyktig nordisk energisystem. Samtidig er tilstrekkelig kraftproduksjon, sterkere nett og bedre fleksibilitet avgjørende for norsk forsyningssikkerhet, industriutvikling og konkurransekraft i møte med økende behov fra elektrifisering, digitalisering og grønn verdiskaping.

Styrket nordisk samarbeid kan gi bedre ressursbruk på tvers av land, redusere behovet for parallelle nasjonale løsninger og dempe presset på naturen. Forsinket utbygging av kraft og nett vil derimot svekke både norsk konkurransekraft og nordisk forsyningssikkerhet. Derfor må myndigheter, regulatorer, TSO-er, energiselskaper og næringsliv samarbeide om å redusere konfliktnivå, styrke lokal forankring og sikre mer effektive prosesser for nødvendig energi- og nettinfrastruktur. I tillegg er tilgang på kompetanse en kritisk forutsetning for å lykkes – uten tilstrekkelig tilgang på ingeniører og teknologer vil verken utbygging, drift eller beredskap kunne skaleres i takt med behovet.

Norden har et unikt utgangspunkt for å vise hvordan regionalt samarbeid kan gi økt sikkerhet, høyere verdiskaping og raskere klimaomstilling. Energiskiftet oppfordrer derfor nordiske myndigheter og energiaktører til å gjøre dette til en tydelig strategisk prioritet.

Medlemmene i Energiskiftet:

Avinor
Elektroforeningen
Eksportfinansiering Norge
Norconsult
Norwegian Hydrogen
NITO
Multiconsult

Siemens
Siva
Skagerak Energi
Statkraft
Rambøll
ZERO
Å Energi

